

Universal Declaration of Human Rights - Fulfulde, Nigerian

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

NANONDIRAL WINNDEREYANKEEWAL HAKKEEJE AADE

NAATIRKA

E tuugnaadeko wonde keftingal horma kala nedɗo e nder besngu aadee e hakkeeki potɗi woni dnadɗuudi ndimaagu potal e jam e nder aduna,

E tuugnaade wonde ko baasgol heftinde kam e calogol tottude hakkeeki aade ngaddi barondiral e salaare sanndolin nde e nder aduna e kadihuccande adunam mo aade hebi yamiroore haalde e miiijaa de no henanorii dɗum yontii ete kadi yimbe poti jeyde koye mumen ceerta e kulol e baasal sabu aadee yidde d'um,

E tuugnaade wonde ina teenɗi yo hakkeeki aade ndeenire yamiroore laawɗinaande mbele aadee waasaa tonngeede e gullitaagol dowrowol so tawii fawaama kalfaandi kiisndi walla waawnere b'urtunde,

E tuugnaade ina teenɗi nde bamtatoo biyngu yummaagu hakkunde leyɗeele dimɗ uɗe,

E tuugnaade e nanondiral leyɗeele caaktangal woondoore leyɗeele jowitiide e hakkeeki gadani aadee bayɗi no ndimaagu, teddungal e nder potal rewbe e worbe. Leyɗeele dee koddirii e daranaade bamtaare renndo e ñiɓgol fannuji nguurndam moyyam,

E tuugnaade e wonde leyɗeele dentuɗe jeytiide dee, e ballondiral e fedde leyɗeele dentuɗe jeyde koye mumen pellitii ñiɓnude horma hakkeeki aade kam e ndimaagu,

E tuugnaade e bulngo renndaande ngam tafde hakkeeki aadee kam e ndimaagu, leyɗeele dee teenɗinii nafoore burtunde wonde e pellitgol, ko ndeen batu nguu nanondiri, holliti:

Ngal-ɗoo nanondiral winndere yan keewal jowitiingal e hakkeeki aadee wayi ko no laawol gootol ñii ngam yettaade leyɗeete mbele yimbe bee e renndooji dɗii mbaɗa dɗum e hakkillaaaji mum e kala sahaa kadi et e jannginde e nehde mbele bamtoo horma hakkeelleji aadee e ndimaagukuule yettaama mbele saree e nder leyɗeele, ciynugol ngol ina foti feeɗde, teskee e yimb e fof.

Kuulal gadanal

Innama aadeeji fof poti, ndimɗiɗi e jibinannde to banng'e hakkeeki. Ebe ngoodi miijo e hakkilantaagal ete ebe poti huufu ndirde e nder b'iynguyummaagu.

Kuulal 2

Gooto kala ina waawi hokkunde hoore mum hakkeeki e ndima guuji kaalaadi e nanondiralngal tawa alaa paltagol nguru, mbaydi, leñol, ñemngal, diine, iwdi leydi walla renndo, dañal, jibinande walla kala ngonka.

E ko fawtii heen hay paltoor gooto woodataa e dow yowitaade e dawrugol, ñaawoore hakkunde leyɗeele fawaade e nedɗo ummiɗo leydi walla nedɗo mo yowitaaki maa woni pawido yamiroore laawɗinaande waawnde wonde fof.

Kuulal 3

Innama aadee kala ina jogii hakke wuurde, e hakke ndimmagu kam e hakke ndeenka e kisal hoore mum.

Kuulal 4

Hay nedŋo gooto fotaani tonngaade e maccungaa gu maccungaagu e njeeygu aadee ko ko harminaa e no waawi si foraafe fof.

Kuulal 5

Hay nedŋo gooto fotaani leepeteede walla fiyeede piyle jaltude nedŋaagu walla koynooje.

Kuulal 6

Nedŋo kala ina jogii hakke annditireede nedŋaagu mum e kaayitaaji ñaawaadi.

Kuulal 7

Yimbe fof poti e laamu ete poti fotde ndeendka e yeeso laamu. Yimbe fof ina poti fotndeende e reeneede e heedi heedi baawŋo yabbude kule ngal nanondiral yimbe fofina poti reeneede e tooñanngge tawa alaa paltoor.

Kuulal 8

Nedŋo kala ina jogii hakke wullitaade ñaawoore e leydi mum so tawii o gañaama, o tooñaama walla so hakkeji makko njoolaama. diin hakkeji ina ngannde e laamu e ñaawooje.

Kuulal 9

Hay gooto fotaani nanngede sokee walla yaltinee leydi tawa ko e dow mbaawka e belaafe.

Kuulal 10

Nedŋo ina jogii hakke e hedeeede e nder potal e sahaa ñaawoore nde yowitaaki, nde wadataa heedi-heeda (jinngataa). ñaawooŋe benguurotaako poti ñaawde hakkeji fotdeji nedŋo fof ko takkaa haa heŋ ni dŋum ñaawore.

Kuulal 11

1. Kala nedŋo tuumaado bonannde ina foti reweede haa ko fawaa e mum ko annde ina woodi walla alaa tawa ko ñaawoore laadinnaande nde suudaaka ñaawi e tawtingol ñaawoŋe luundiibe heedbe bannge ñaaweteedo oo.

2. Hay gooto fawetaake bonnannde walla war ngo tawa nde wadatae ndee waawa wonde ko teenŋi e mum e yowitaade e laawol leydi walla laawol hakkunde leydeele. Ko noon ne hay gooto fawetaake sariya badŋo huunde tawa nde wadatae ndee o jotondiraani heen.

Kuulal 12

Hay gooto yabbetaake, tooñee e nder nguurndam mum, e nder besngu mum e nder jotondiral mum walla nedŋaagu mum lesdinee, naange hay gooto e dowlugol mum potaani ñifeede. Nedŋo kala ina jogii hakke reenaneede dee gedde teenŋinooji ndimaagumum.

Kuulal 13

1. Nedŋo ina jogii hakke yahde dŋo welaa fof e no weliraa fof kam subaade hodaande mum e nder leydi.

2. Nedŋo ina jogii hakke yaltude leydi kala hay so tawii ko ndi makko kam e artude e leydi mum.

Kuulal 14

1. E sahaa kulol, nedŋo kala ina jogii hakke yeeuwe moolaare e dañde leydi moolndi dŋum e godde dee.

2. Oo hakke noon waawaa fawaade e warde hoore dog'a yeewa mooldo ñum, o waawi fawaade tan ko e jamirooje fedde leydeele dentude.

Kuulal 15

1. Neddfo kala ina jogii hakke jeyeede e leydi, woni jogaade ngenndi.
2. Hay gooto waawaa e dow belaafe haadeede jogaade ngenndi walla waylude ngenn di.

Kuulal 16

1. Caggal nde neddfo dañii duubi kellifuya so ko o debbo, so ko o gorko faltaa ki leñol, nguru, leydi ono jogi hakke resde maa reseede, o darna fooyre. Ko kambe poti heen hakkeji jowitiidi e dewgal so ina humee walla so ina ittee (goorko e dewbo).
2. Dewgal fawii ko e yidde resondireefo difo bee wonaa ina fawee e waawnere.
3. Besngo ko kam woni tergal gadanal e nder rendo besngu inajogii hakke ndeenka immoraade e renndo kam e laamu leydi ndii.

Kuulal 17

1. Kala neddfo walla dental yimbe e ina jogii hakke e jeyal leydi.
2. Hay gooto fotaani e amdu e waawde haadeede jeyi mum.

Kuulal 18

Kala neddfo ina jogii hakke ndimaagu miijo, hakkilantaagal kam e diine. Oon hakke ina roondii ndimaagu waylude diine kam e ndimaagu tabitinde diine mum walla yi yannde mum kañum gooto walla e wondude e wodde. Ngaal tabitinal diine noon ina nona ko duudii e ko feeñi fof tawa ko rewneede e dow jande, walla dewal walla jamirooje diina oo.

Kuulal 19

Neddfo ina jogii hakke e ndimaagu jogaade miijo e saaktude miijo mum ñum firti ko joom mum fotaami hulde feeñinde miijo mum walla wiidude, heɓde kam e sarde miijoji e kabavuuji tawa woyaaki keeri hakkunde leydeele e no sardaa fof.

Kuulal 20

1. Neddfo kala ina jogii hakke e ndimaagu wafde batu walla fedde nde wonaa fitina.
2. Hay gooto fotaani waawneede jeyeede e fedde alay sago.

Kuulal 21

1. Neddfo kala ina jogii hakke e jeyeede e terde gardiide leydi mum. Tawa ko kañum e hoore mum walla tawa ko waabaade e be yimbe e cubii ina njood aña leydi sabu joñeede gede mum.
2. Neddfo kala ina jogii hakke ardineede walla joñeede gede/golle leydi e dow potal.
3. Muuyaande leydi ndii ko ñiɓgol kalfaandi laamuuji dñi. Ndiin kalfaandi ñiɓortoo tan sosde wooteeji cuboo suɓngo laaɓngo e leydi kala, tawa cubotoo ño kala ina tottee ndimaagu mum timmungu.

Kuulal 22

Nedɗo kala e nder renndo ina jogii hakke e ndeen ka renndoyankeewo. ɗumko weltaare hakkeji fagguduyankoj e renndoyan heji e pina yankooji katojinaa ɗi e ndimaagu e ɓamtaare aade e dow tuugnaade e ngonka leydi fof.

Kuulal 23

1. Nedɗo kala ina jogii hakke liggaade e dow potal hujjiaaji liggeey e ndeenka baasgol gollaade.
2. Yimbe fof poti fotde njobdi so tawii be potii liggeey.
3. Kala liggido ina jogii hakke njob di fotndi heen, njondi mbaawndi jogaade mo kanke e ɓesngu makko mbele njogoo ngonka moyya tedduka. Njobdi ina haani timminireede catiide renndoyankooje.
4. Nedɗo kala liggotoodo ina jogii laawol tafde fedde wullitaare hakkeji liggeey walla yantondirde fedde liggotoobe mum e pedle godde liggotoobe so tawi ede ndenndi ngoy aaji e anniya.

Kuulal 24

Nedɗo kala ina jogi hakke e fooftere walla weltinde ɓernde num walla wooda ɗo haa'dni liggeey mum ete kala liggotoodo ina jogii hakke e fooftere yob eteende.

Kuulal 25

1. Nedɗo kala ino foti jogaade hakke nguurndam cemordam haa waawaa toppitaade cellal mum, ngonka mum eka ɓesngu mum haa teenji e nguura, kodɗi, safaara e gedde renndo; omo jogii hakke e ndeenka so tawii o liggaaki, walla o sellaani ma walla o jodtaa de e doole mum, walla kes joodiido, naywuɗo walla kala gedde baasooje wallitde nguura de pawaaiki e bellanteeje.
2. Jibinaado debbo e sukaaku ina njogii hakke ballal e toppitaagol keeriidi. Sukaabe fof, woni a jibinaabe e nder dewgal walla caggal dewgal poti fotde to bannge ndeenka renndoyankeewo.

Kuulal 26

1. Nedɗo kala ina jogii hakke janɗe janɗe foti wonde ko nde alaa njobdi hay sinna ko to arwaniire e gadanal. Janɗe sukaabe ina foti wonde alay sago. Janɗe karallaagal ina foti huɓtidin'de: janɗe toownde ina foti udditanaade moni kala taw alaa heedi-heeda, tawa ko e baawal mum.
2. Janɗe foti ko feertinde nedɗankaagal, ɓeyda teddin'de hakkeji innama Aadee, hebde hoore mum. Ina foti waalitde paamondiral, muɓundiral, cehilaagalhakkunde leyɗeele e kala senngooji leyyi walla diineeji, fawitii heen ɓamtaare golle dowlajji dentuɗi ngam moyyere ina duumoo.
3. Jibinaabe ina poti suɓaade hol fannu janɗe ndokkata sukaaɓe mum.

Kuulal 27

1. Nedɗo kala ina waawi e sago mum jeyeede e ɓamtugol pinal rennde mum, huutoroo ñeeɓe e wallitde ɓamtaare ganndaliyankeewal e kala ɓure jaltooje heen.
2. Nedɗo kala ina jogii hakke ndeenka muuyaaɗe mum to bannge nedɗankaagal e jawɗi tuugniide e ɓulгно ganndal, coñce, ñeeɓal de o tafi.

Kuulal 28

Nedɗo kala ene foti daranaade ñiɓagol hakkeji innama aadee kam e ndi maagu mum to bannge renndo e nder winndere mbele kuule kaalaade ender ngalɗo nanondiral njetto faandaare toɗɗaande nde.

Kuulal 29

1. Innama aadee ina jogii hujjaaji fayde e renndo ngo ngannduɗaako ɓamtaare huubtidinde nedɗankaagal makko tan waawi wootde.
2. E nder kuutorogol hakkeoji makko kam e naftorogol ndimaagu makko, moni kala fawaa e mum tan ko ɗooftogol sardiyeeji ngam teenɗin'ɗe keftingol e nehtanagol hakkeojie wodɓe ngam timminde nedɗan kaagalngam geɗe denndaande kam e ngonka moyya kuubtidindo ngam ɗañje renndo potal.
3. Dii hakkeoji e nguu ndimaagu mbaawa ɗañeede e dow luundaare paandaalee muuyaabe dowlaji dentuɗi.

Kuulal 30

Hay kuulal gootal gummingal e ngal ɗo nanondiralɗotaani jaggireede ummii ko e leydi, walla dental keeringal, walla nedɗo keeriɗo. Hay nedɗo gooto, walla dental walla leydi potaani jogaade golle tawa faandaare mumen ko firtude hakkeojie e ndimaagu kalaadi e nder nanondiral ngal.
